

PAPER DETAILS

TITLE: Kayser Eminpûr'un Siirlerinde Toplumsal Bir Kavram Olarak `Dert`

AUTHORS: Musa BALCI

PAGES: 177-196

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/634341>

AKADEMİK-US		
	Artvin Çoruh Üniversitesi	Artvin Çoruh University
	İlahiyat Araştırmaları Dergisi	Journal of Theological Researches
	Yıl: 2018,	Year: 2018
	Cilt:2, Sayı:2	Volume:2, Issue:2
	Sayfa: 177-196	Pages: 177-196
	e-ISSN: 2602-3253	akademikus.artvin.edu.tr
		p-ISSN: 2587-0750
		

Kayser Eminpûr'un Şiirlerinde
"Toplumsal Bir Kavram Olarak" Dert
Trouble "as a Social Concept" in the Poems of Qaysar Aminpour
الغم كمفهوم اجتماعي في شعر قيصر أمين بور

Musa BALCI

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye.

Özet

ORCID:
0000-0001-9695-6506

Dr. Öğr. Üyesi,
musabalci@
hotmail.com

Makalenin:
Geliş Tarihi:
19.06.2018
Kabul Tarihi:
30.12.2018
Elektronik Yayın
Tarihi:
31.12.2018

Çağdaş İran şiirinin 1979 sonrası en önemli temsilcilerinden olan Kayser Eminpûr'un eserlerinde dert kavramı dikkat çekici bir vurguya sahiptir. Toplumunun meselelerine kayıtsız kalmayan ve hayatı boyunca ülkesinin atmosferini şiirlerinde açık olarak yansıtan Eminpûr, hem klasik tarzda ve hem de modern tarzda şiirler yazmıştır. Onun her iki tarzda kaleme alınan şiirlerinin temaları neredeyse ortak gibidir. Bu şiirlerde değişen şey, söyleme biçimidir. Kayser Eminpûr'un şiirlerinde dert kavramı, aşk kavramının yerine geçmiş durumdadır. Şair kendini adeta daha doğarken dertli ve âşık bir kişi olarak nitelendirir. Eminpûr'a göre sadece kendi şahsı değil, onun kavmi ve akrabaları da gam kabilesindendir. Onun gözünde aşk, kendisinin kız kardeşi ve dert ise erkek kardeşi gibidir. Yani aşk, dert ve Kayser Eminpûr birlikte dünyaya gelmiş ve yaşam boyu da birbirlerinden ayrılmaları mümkün olmayan ortak bir kadere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Kayser Eminpûr, Çağdaş İran Şiiri, Şiir ve Toplum, Dert.

Abstract

In the works of Qeysar Aminpour, who is one of the most important representatives of contemporary Iranian poetry after 1979, the concept of trouble has a striking emphasis. Aminpour, who did not remain indifferent to the problems of his society and who reflected his country's atmosphere clearly in his poems during his life, wrote poems in both classical and modern style. The themes of his poems which are written in both styles are almost like partners. What changes in these poems is the way they say.

The concept of trouble in the poems of Qeysar Aminpour replaced the concept of love. The poet describes himself as a born-hearted and in love person. According to Aminpour, not only his own person, but also his people and his relatives are from the trib tribe. In his eyes, love is his sister, and his brother is her troubles. In other words, love, trouble, and Qeysar Aminpour have a common destiny, which was born together and cannot be separated from each other for life.

Keywords: Qeysar Aminpour, Contemporary Persian Poetry, Poetry and Society, Trouble.

المخلص

لمفهوم القلق أو الغم أهمية كبيرة في شعر قيصر أمين بور إذ إن شاعرنا هو أهم من يمثلته في الشعر الفارسي المعاصر لما بعد 1979. فهو يُعنى بمشاكل مجتمعه متمادياً في عكس صورها في أشعاره - إن كانت كلاسيكية أو حديثة - وليس الفارق بين هذين النمطين إلا أسلوب محاكاته. وقد يُلاحظ في شعره أنَّ مفهوم القلق له أولوية على مفهوم العشق، وعلى هذا يصف نفسه بالعاشق القلق الحزين، ومن وجهة نظره ليس هو بمفرده بل يتشارك في ذلك مع أقرباؤه وشعبه أيضاً. والعشق عنده أخ والقلق كأخت. أي إن هؤلاء الثلاثة - قيصر والعشق والغم - قدر مشترك لا يمكن افتراقهم فيه.

الكلمات المفتاحية: قيصر أمين بور، الشعر الفاربي المعاصر، الشعر، المجتمع، الغم.

Giriş

Ülkemizin sadece sınır değil, aynı zamanda tarih, din ve dil komşusu olan İran'ın son kırk yıllık dönemde şiirde nasıl bir atmosfere sahip olduğu hakkında bilgi sahibi olduğumuz söylenemez. Kimi siyasi çekincelerden dolayı, şimdiye kadar ülkemizi çok fazla ilgilendiren bu konuda gerekli çalışmalar yapılmamıştır. Yakın ve etki gücüne sahip komşularımızdan olan İran'ın edebiyat ve sanat gündemi hakkında bilgi sahibi olmak, inşa edilen kültür hakkında da bizleri bilgi sahibi yapacaktır. 1979 İran İslâm Devrimi sonrasında en önemli şairlerinden biri olarak kabul edilen Kayser Eminpûr ve onun şiir anlayışı üzerine, daha önce tarafımızca birkaç çalışma kaleme alınmıştır.¹ Bu çalışmada, hem klasik Fars şiirinin günümüzdeki temsilcilerinden ve hem de İran'ın son kırk yılının atmosferini etkili biçimde işleyen Eminpûr'un şiirlerinde dert anlayışı üzerinde durulacaktır.

1. Kayser Eminpûr'un Şiirlerinde Toplumsal Duyarlık

Çağdaş İran şiirinin, klasik şiirden ayrılan en belirgin özelliği şekil farklılığı ve toplumsal konuların şiirde doğrudan dile getirilmesidir. Çağdaş şiirin özellikle toplumsal konulara yer verme özelliğini daha çok vurgulamak amacıyla, zaman zaman klasik şiire haksız ithamlarda da bulunmaktadır. Örneğin klasik şiirin toplumsal meselelere yer vermediği ve gerçekçi bir edebiyat olmadığı tezi çok fazla dile getirilen hususların başında gelmektedir. Toptancı bir bakış açısıyla klasik şiirin toplumsal hususiyetleri taşımaktan tümüyle uzak olduğu iddia edilemez. Nasıl ki çağdaş dönemde, toplumsal konulardan ziyade kendi bireysel dünyalarının açmazlarını şiirlerinde işleyen çok sayıda şair varsa, aynı şekilde klasik dönemde de toplumsal konuları şiirlerinde işleyen çok sayıda şair vardır.

¹ Musa Balci, "Çağdaş İran Şairlerinden Kayser Eminpûr'un Poetika Temalı Şiirleri Üzerine", *UMTEB IV. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi*, Erzurum 2018; Musa Balci, "Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'un Savaş Temalı Şiirleri", *Turnalar Dergisi*, Sayı: 72, 2018; Musa Balci, "Kayser Eminpûr'un Şairliği ve Şiirleri Üzerine", *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 8, 2018.

1979 İran İslâm devrimi sonrası çağdaş İran şairleri arasında en fazla öne çıkan isimlerden biri olan Kayser Eminpûr, özellikle şairliğinin ilk döneminde toplumsal konuları dile getirmeyi görev bilmıştır.

Kayser Eminpûr, 1959 yılında İran'ın Huzistan eyaletinin Gotvend şehrinde dünyaya geldi. İlköğrenimini doğduğu yerde, orta öğrenimini ise Dezful'da tamamladı. Üniversite eğitimine 1978 yılında Tahran Üniversitesinin Veterinerlik Fakültesinde başladı fakat bir müddet sonra bu bölümü bıraktı. 1984 yılında Tahran Üniversitesinde Fars Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenci oldu ve aynı bölümde doktorasını Şefii-yi Kedkenî danışmanlığında, "Çağdaş Şiirde Gelenek ve Yenilik" teziyle tamamladı. Eminpûr 1979-1987 yılları arasında gençlere yönelik yayınlanan Surûş Dergisinde şiir editörlüğü yaptı.

İlk şiir kitabı 1984 yılında *Güneşin Sokağında* adıyla yayınlandı. 1988 yılında Zehra Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev aldı. 1990 yılında Tahran Üniversitesinde akademisyen olarak çalışmaya başladı ve buradaki görevini vefatına kadar sürdürdü. 2000 yılında geçirdiği bir trafik kazası sonucunda, uzun tedaviler gördü. 2007 yılında hayatını kaybetti ve doğduğu yer olan Gotvend'de defnedildi.²

Eminpûr, İran toplumunda neredeyse bütün kurumların değişime uğradığı, edebiyat ve sanatta da farklı bir yaklaşımın gelişmesine zemin hazırlayan 1979 devrimi anlayışını benimseyen bir şairdir. O, bu dönemin bir tanığı olarak, hem klasik formdaki hem de serbest tarzdaki şiirlerinde yaşanan hadiseleri işlemiştir. Eminpûr, dinî değerlerin, İslâm devrimi fikrine bağlılığın, İran-Irak savaşında hayatını kaybedenlerin ve daha başka mistik duyguların şiir yoluyla ifadesinde en fazla öne çıkan isimlerin başında gelir. Barış, özgürlük, cihad, zulme ve fesada karşı mücadele onun şiirlerinin başlıca konuları arasında yer almaktadır.³

² Kayser Eminpûr, *Aşk Dilinin Grameri*, Çev.: Ali Güzelyüz, Demavend Yayınları, İstanbul 2013, s. 9-10; İsmâîl Nâdirî, Muhammed Mehdi Rûşen, Numân Onak, "Dagdehâ-yi İctimâî-yi Şî'r-i Kayser Eminpûr", *Faslnâme-i Pejûhişhâ-yi Edebî ve Belâğî*, Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş., s. 82.

³ İsmâîl Nâdirî, Muhammed Mehdi Rûşen, Numân Onak, "Dagdehâ-yi İctimâî-yi Şî'r Kayser Eminpûr", *Faslnâme-i Pejûhişhâ-yi Edebî ve Belâğî*, Sayı: Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş., s. 82.

Eminpûr, Selmân Herâtî ve Seyyid Hasan Hüseyinî gibi isimler, 1979 devrimi sonrası İran şiirinin yönünü belirleyen şairlerdir. Birbirlerinin şiirleri üzerinde etkileri de gözlemlenen bu şairler arasında Kayser Eminpûr için "سكان دار شعر انقلاب / İnkılâp Şiirinin Kaptanı", "سرآمد / Çağdaşlarının Lideri" sıfatları kullanılmıştır.⁴

Kayser Eminpûr, şiirlerinde toplumsal göndermeler yapmak ve özgürlük temasını dile getirmek için "kuş, kafes, pencere ve duvar" gibi birçok sembolü kullanır. O, bu temayı işlemek için girift benzetmelere ve istiarelere başvurmaz. Onun şiirinde, Pehlevî döneminin baskıcı atmosferine karşı insanların mücadelesi, 1979 devrimi ve sonrasındaki İran-İrak savaşı önemli bir yer tutar. Kayser, şairliğinin ilk dönemlerinde, ülkedeki atmosferin de etkisiyle özellikle genç nesillere özgürlük mücadelesini yazdığı şiirlerle telkin eder.⁵ Onun kitaplarında Filistin için kaleme aldığı «پنجره»⁶ ve «منظومه فلسطين»⁷ başlıklı şiirler de dikkat çeker. Bu şiirler, Eminpûr'un dünyanın farklı yerlerinde yaşayan ve en temel haklarından mahrum edilen insanların sıkıntılarını kendine dert edindiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Şiirde toplumsal konuların işlenmesi, sadece Kayser Eminpûr'a özgü değildir. Çağdaş İran şairlerinin birçoğunun eserlerinde toplumsallık teması ya bütün şiir hayatları boyunca ya da şairliklerinin bir döneminde baskın olmuştur. Bu dönemin temsilcileri arasında, şiirin sanatsal özelliklerini öne çıkaran şair sayısı az değildir. Çağdaş dönemde toplumsal konuların kimi şairlerin şiirlerinde, diğer şairlere oranla daha geniş yer tuttuğu bir gerçektir ve Kayser Eminpûr bu şairlerden biridir. O, toplumun beklentilerini ve ideallerini şiirinde dile getirmiş ve toplumunun halini tasvir etmek için şiirlerinde şairane bir dil kullanmıştır. Bu dili kullanırken çeşitli imajlardan da yararlanmışır.

Eminpûr, şairliğinin ilk dönemlerinde İran'da yaşanan 1979 inkılâbı ve Irak-İran savaşı nedeniyle daha ziyade değer savunusu yaparken; şiirinin sonraki döneminde ise savaşın bitmesi ve ülkesindeki toplumsal hayatta yaşanan değişimlerin sonucunda ortaya çıkan değer

⁴ Nâdirî, Rûşen, Onak, "Dagdegehâ-yi İctimâî-yi Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 83.

⁵ Nâdirî, Rûşen, Onak, "Dagdegehâ-yi İctimâî-yi Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 85-86.

⁶ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, İntişârât-i Morvârîd, Tahran 1393 hş., s. 348.

⁷ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 497.

yitimini tema edinmiştir.⁸ Bu bakımdan onun şiirinin ilk dönemi doğrudan toplumsal, son dönemi ise şairane söyleyiş özelliklerine sahiptir.

Eminpûr, " آهنگِ ناگزیر / Kaçınılmaz Âheng" başlıklı şiirinde, eserlerinin toplumsal içerikli olması konusuna bir şiirle cevap verir.

- اما چرا

آهنگِ شعرِ هایت تیره

و رنگشان

تلخ است؟

- وقتی که بره ای

آرام و سربه زیر

با پای خود به مسلخ تقدیر ناگزیر

نزدیک می شود

زنگوله اش چه آهنگی

دارد؟⁹

Fakat niçin

Senin şiirlerinin ahengi karanlık

Ve renkleri acıdır?

Bir kuzu

⁸ Ferehnâz Mabûdî, Türec Akdâyî, "Câmieşinâsî-yi Erzişhâ ve Zıdd-i Erzişhâ der Eş'âr-i Kayser Eminpûr", *Faslnâme-yi Tahassûsî-yi Zebân ve Edebiyyât-i Farsî*, Sayı: 15, 1396 hş., s. 216-217.

⁹ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 22.

Sessizce ve başı öne eğik

Kendi ayaklarıyla kaçınılmaz takdirin kesimhanesine

Yaklaştığı zaman

Onun çingırağı hangi ahengi

Taşır?

2. Kayser Eminpûr'un Şiirlerinde Dert Kavramı

Farsça kökenli bir kelime olan "dert", anlam olarak "hassas olan şeyin içine oturan, elem, renc, hastalık, üzüntü, keder, insana ıstırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü"¹⁰ gibi anlamlara gelmektedir. Dert kelimesiyle alakalı hem Farsçada hem de Türkçede çok sayıda terkip ve atasözü bulunmaktadır. Dert kavramı Türkçe şiirlerde de geniş biçimde işlenmiş ve insanı olgunlaştıran bir unsur olarak görülmüştür. Tasavvufî bakış açısıyla en büyük derdin "dertsizlik" olduğuna işaret edilmiştir. Mutasavvıfların bakış açısına göre derdin farkına varan insan kendi özüne yabancılaşmaktan kurtulacak ve dermana doğru yol alacaktır.¹¹

Dert kelimesi, Fars şiirinde klasik dönem şairlerinden başta Baba Tâhir, Ebu Said Ebu'l-Hayr, Hayyâm, Firdevsî, Nâsır-ı Husrev, Hâkânî, Senâî, Attâr, Sa'dî, Nizâmî, Mevlânâ ve Hâfız gibi birçok şairin şiirlerinde sıklıkla kullanılan kavramlar arasında dikkat çekmektedir. Dert kelimesini Farsça şiir söyleyen çağdaş şairler arasında en çok kullanan isimlerden biri ise Kayser Eminpûr'un kendisine telmihte bulunduğu Muhammed İkbal'dir.

"Dert" kelimesi, Kayser Eminpûr'un şiirlerinde çok kullandığı, duygu ve düşüncelerini ve dünyaya bakışını ifade ederken yararlandığı kavramların başında gelmektedir. Onun şiirlerinde dert, aşk

¹⁰ <http://lugatim.com/s/dert>; <http://lugatim.com/s/dert>, Erişim Tarihi: 14.12.2018

¹¹ Ahmet Özkan, "Alvarlı Efe'de Olgunlaştırıcı Bir Unsur Olarak Dert", *Uluslararası Hâce Muhammed Lütfi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Erzurum 2013, s. 311.

meftumunun yerine geçen ve aşkın ifadesi olan bir kavramdır.¹² Bir şairin şiirlerinde en çok kullandığı kavramların tespit edilmesi, onun üslubu ve zihin dünyası hakkında bizlere önemli bilgiler verir. Eminpûr'un şiirlerinde çok sık kullandığı kavramların başında "dert" ve "sıkıntı" gelir. Bunlar aynı zamanda çağdaş İran şairlerinin de çok kullandığı kavramlar arasında yer almaktadır.¹³

Kayser Eminpûr'un şiirlerinde çok sık kullanılan "dert" ve "sıkıntı" kavramlarının içeriği, dert ve sıkıntının kaynakları, dert ve sıkıntının menfi ya da müspet sonuçları, insanın kendi yaşamında ya da başka insanların hayatlarında karşılaştığı dert ve sıkıntının ahlâkî olarak hangi kazanımlara aracı olduğunu da irdelemek gerekir.¹⁴

Dert ve sıkıntı kavramları çağdaş şairler kadar klasik şairlerin eserlerinde de sıklıkla kullanılmıştır. Hatta bu kavramlar, filozofların ve din büyüklerinin zihin dünyalarında da önemli bir yer tutmuştur. Klasik dönemde insanların gündemini meşgul eden dertler günah, ilahi emirlerden uzaklaşma, tabiat, fıtrat ve bağlılığın uyumsuzluğu iken; modern zamanlarda insanların dertleri arasında insan haklarından yoksunluk, tabii haklardan mahrumluk, zihinsel ve ruhsal bozukluklar, an yerine geçmişte ya da gelecek için yaşamak.¹⁵

Eminpûr, *Golhâ Heme Âftâbgerdânend* kitabında yer alan "الفبای درد / Derdin Alfabeti" başlıklı gazelin ilk beytinde "dert" kavramından söz eder ve ikinci beyitte dert kavramıyla eş anlamlı olan "elem" kelimesini şiirine "الف. لام. میم" / elif, lâm, mim" şeklinde taşır. Üçüncü beyitte ise "dert" kavramının yerini "aşk" alır.¹⁶

¹² Süheylâ Ferhengî, Muhammed Kâzım Yûsufpûr, "Nişâneşinâsî-yi Şî'r-i "Elifbâ-yi Dert" Surûde-yi Kayser Eminpûr", *Faslnâme-yi İlmîpejûhişî-yi Kâvişnâme*, Sayı: 21, 1389 hş., s. 160.

¹³ Mustafa Gorcî, "Berresî-yi Mâhiyet ve Mefhûm-i Dert ve Renc der Eş'âr-i Kayser Eminpûr "Derdhâ-yi Pinhânî", *Faslnâme-yi Pejûhişî-yi Edebî*, Yıl: 5, Sayı: 20, 1387 hş., s. 108.

¹⁴ Gorcî, "Berresî-yi Mâhiyet ve Mefhûm-i Dert ve Renc der Eş'âr-i Kayser Eminpûr "Derdhâ-yi Pinhânî", s. 109.

¹⁵ Gorcî, "Berresî-yi Mâhiyet ve Mefhûm-i Dert ve Renc der Eş'âr-i Kayser Eminpûr "Derdhâ-yi Pinhânî", s. 109, 115.

¹⁶ Ferhengî, Yûsufpûr, "Nişâneşinâsî-yi Şî'r-i "Elifbâ-yi Dert" Surûde-yi Kayser Eminpûr", s. 158.

القبای درد از لبم می تراود
نه شبنم، که خون از شیم می تراود

Derdin alfabesi dudağımdan dökülüyor
Şebnem değil, gecemden kan damlıyor

سه حرف است مضمون سی پاره دل
الف. لام. میم. از لبم می تراود

Üç harftir gönlün otuz parça olan mazmunu
Elif. Lâm. Mîm. dudağımdan dökülüyor

چنان گرم هذیان عشقم که آتش
به جای عرق از تبم می تراود

Aşkın hezeyanına öylesine kaptırmışım ki
Ter yerine ateşimden kıvılcım dökülüyor

ز دل بر لبم تا دعایی بر آید
اجابت ز هر یاربم می تراود

Gönlüden dudağıma bir dua yükseliyor
İcabet her Yarabbim!'den döküllüyor

ز دینِ ریا بی نیازم، بنازم
به کفری که از مذهبم می تراود¹⁷

Gösteriş dinine ihtiyacım yok, kurban olurum
Mezhebimden damlayan küfre

¹⁷ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 196.

Kayser Eminpûr'un "الفبای درد / Derdin Alfabetesi" başlıklı şiiri, onun şiir dünyasının özellikle *Kur'an-ı Kerim* ve Attâr'ın şiirleriyle metinlerarası bir ilişki içerisinde bulunduğunu da göstermektedir.¹⁸ Eminpûr'un bu gazeli, tıpkı Sadî-yi Şîrâzî'nin gazelleri gibi tek bir konu etrafında söylenmiş olması bakımından da dikkate değerdir.¹⁹

Kayser Eminpûr'un *Âyinehâ-yi Nâgehân* adlı kitabında, dert kavramına bakışını en geniş anlamda ortaya koyan üç şiir yer almaktadır. "3-2-1 / دردواره ها / Dertler 1-2-3" başlığını taşıyan bu şiirlerde şairin tasvir ettiği hususları şu şekilde özetleyebiliriz:

درد های من

جامه نیستند

تا ز تن درآورم

« جامه و چکامه » نیستند

تا به « رشته سخن » درآورم

نعره نیستند

تا ز « نای جان » برآورم

درد های من نگفتنی

دردهای من نهفتنی است²⁰

*

Benim dertlerim

Elbise değildir

Ki üstümden çıkarayım

"Elbise ve kaside" değildir

Ki "söze dökeyim"

¹⁸ Ferhengî, Yûsufpûr, "Nişâneşinâsî-yi Şî'r-i "Elifbâ-yi Derd" Surûde-yi Kayser Eminpûr", s. 163.

¹⁹ Ferhengî, Yûsufpûr, "Nişâneşinâsî-yi Şî'r-i "Elifbâ-yi Derd" Surûde-yi Kayser Eminpûr", s. 158.

²⁰ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 241.

Nara değildir

Ki "ruhun derinliğinden"bağırayım

Benim dertlerim anlatılamazdır

Benim dertlerim gizlidir

دردهای من

گرچه مثل دردهای مردم زمانه نیست

درد مردم زمانه است

Benim dertlerim

Gerçi çağın insanların dertleri gibi değildir

Çağın insanlarını dert etmektir

مردمی که چین پوستینشان

مردمی که رنگ روی آستینشان

مردمی که نام هایشان

جلد کهنه شناسنامه هایشان

درد می کند

İnsanlar ki derilerinin kırışıklıkları

İnsanlar ki elbiselerinin kollarındaki renkler

İnsanlar ki adları

Kimliklerinin eski kabı

Ağrıyor

من ولی تمام استخوان بودم

لحظه های ساده سرودنم

درد می کند

*Ben fakat tümüyle kemiktim
Sade şiir söyleme anlarım
Ağrıyor*

انحنای روح من
شانه های خسته غرور من
تکیه گاه بی پناهی دلم شکسته است
کتف گریه های بی بهانه ام
بازوان حس شاعرانه ام
زخم خورده است

*Benim ruhumun eğikliği
Gururumun yorgun omuzları
Gönlümün sığınmasız dayanağı kırılmıştır
Sebepsiz ağlamalarımın omzu
Şairane kollarım
Yaralanmıştır*

دردهای پوستی کجا؟
درد دوستی کجا؟

*Kabuk yaraları nerede?
Dostane dertler nerede?
**

این سماجت عجیب
پافشاری شگفت دردهاست

دردهای آشنا
دردهای بومی غریب
دردهای خانگی
دردهای کهنه لجوج

Bu tuhaf ısrar
Dertlerin ilginç baskısıdır
Tanıdık dertler
Garip yabancı dertler
Yerel dertler
Eski inatçı dertler

اولین قلم
حرف حرف درد را
در دلم نوشته است
دست سرنوشت
خون درد را
با گلم سرشته است
پس چگونه سرنوشت ناگزیر خویش را رها کنم؟
درد
رنگ و بوی غنچه دل است
پس چگونه من
رنگ و بوی غنچه را ز برگ های توبه توی آن
جدا کنم؟²¹

²¹ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-ı Eş'âr*, s. 243.

En ilk kalem
Harf harf derdi
Gönlüme yazmıştır
Kaderin eli
Derdin kanunu
Çamurla yoğurmuştur
O halde, nasıl kaçınılmaz kaderimi terk edeyim?
Dert
Gönül goncasının rengi ve kokusudur
O halde ben nasıl
Goncanın rengini ve kokusunu onun içindeki yapraklardan
Ayırayım?

دفتر مرا
دست درد می زند ورق
شعر تازه مرا
درد گفته است
درد هم شنفته است
پس در این میان
از چه حرف می زنم؟

Defterimi
Derdin eli çeviriyor
Yeni şiirimi
Dert söylemiştir

Dert de dinlemiştir
O halde burada
Neyi anlatıyorum?

درد، حرف نیست
درد، نام دیگر من است
من چگونه خویش را صدا کنم؟²²

Dert, kelime değildir
Dert, benim diğer adımdır
Ben nasıl kendimi çağırayım?

گرچه گریه های گاه گاه من
آب می دهد درخت درد را
برق آه بی گناه من
ذوب می کند
سد صخره های سخت درد را
فکر می کند
عاقبت هجوم ناگهان عشق
فتح می کند
پایتخت درد²³ را²⁴

²² Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 244.

²³ Bu terkip (derrdin başkenti), Paul Eluard'ın bir şiir kitabının da adıdır. Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 247.

²⁴ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 247.

Gerçi benim zaman zaman ağlamalarım
Su veriyor dert ağacına
Benim günahsız ahımın ısıltısı
Eritiyor
Derdin sert kaya setlerini
Düşünüyor
Sonunda aşkın ansızın saldırması
Fethediyor
Derdin başkentini.

Kayser Eminpûr, *Golhâ Heme Âftâbgerdânend* kitabında yer alan “*آشنا / Tanıdık*” başlıklı şiirinde gamı, ilk kez karşılaştığında kendisini derinden etkileyen bir hal olarak tasvir eder.

ای غم، تو که هستی از کجا می آیی؟
هر دم به هوای دل ما می آیی

باز آی و قدم به روی چشمم بگذار
چون اشک به چشمم آشنا می آیی!²⁵

Ey gam, sen kimsin, nereden geliyorsun?
Her an gönlümüzün bir arzusuyla geliyorsun
Yine gel, başım gözüm üstüne
Gözyaşı gibi gözüme tanıdık geliyorsun!

Eminpûr'un *Destûr-i Zebân-i Aşk* adlı son kitabında yer alan “*حرمت / Derdin Hürmeti*” başlıklı şiiri de, onun en çok beğenilen şiirleri arasında yer alır. Şiirde hem klasik dönemin sesi ve hem de çağdaş bir söylem hissedilmektedir.

²⁵ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 184.

درد تو به جان خریدم و دم نردم
درمان تو را ندیدم و دم نردم

از حرمت درد تو ننالیدم هیچ
آهسته لبی گزیدم و دم نردم²⁶

Senin derdini canı gönülden kabul ettim ve sustum

Derdinin dermanını görmedim ve sustum

Senin derdinin hürmetinden hiç inlemedim

Usulca dudağımı ısırđım ve sustum

Eminpûr, sadece şahsının değđl kendi kavminin ve bütün akrabalarının da gam kabilesinden olduklarını söyler. Onun gözünde aşk, kendisinin kız kardeşı ve dert ise erkek kardeşı gibidir. Yani aşk, dert ve Kayser Eminpûr hüznü ve dert ailesinin fertleri gibi birbirlerine çok yakın ve ölünceye kadar da ayrılmaz durumdadırlar.

قوم و خویش من همه از قبیله غمند

عشق خواهر من است، درد هم برادر²⁷

Akrabalarım ve yakınlarımın hepsi gam kabilesindendir

Aşk kız kardeşim, dert de erkek kardeşimdir

Kayser Eminpûr, insanların yanı sıra tabiattaki unsurların hallerini de kendine dert edinir. Kimi hususları şiirine konu edinerek bunların üzerinde düşünür ve insanların da düşünmesini ister. Örneğın "آخرین برگ / Son Yaprak" başlıklı şiirinde, her mevsim yeşil kalan şimşir ağacı²⁸ karşısında sonbahar mevsiminin gelişiyile birlikte yaprağını döken ağaçlar

²⁶ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 83.

²⁷ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 38.

²⁸ Türkçede kullanılan şimşir, Farsça şimşâd kelimesine dayanır.
<http://lugatim.com/s/şimşir>

da bir hüznün ve dertlenme vesilesi olabilmektedir. Eminpûr, tezatlar üzerine kurulu şiirlerinde zayıfın, kaybedenin ve üzüntülü olanın tarafındadır.

آخرین برگ درخت افتاد

در حیات خلوت پاییز

شادی شمشاد! ²⁹

Ağacın son yaprağı düştü

Sonbaharın yalnızlık bahçesinde

Şimşir ağacı hep mutlu!

Eminpûr, yukarıda verilen ve son baharı tasvir eden şiirinde «خ» ve «ش» harflerini çokça kullanmak suretiyle, bu mevsimde çok fazla duyduğumuz "hışırta" kavramı arasında da bir çağrışım ortaya koyar.³⁰ Bu örnek, onun şiir sanatı konusundaki işçiliğinin en güzel örneklerinden biri olarak görülebilir.

Acılara katlanmak ve başkalarının dertleriyle dertlenmek, tıpkı Eminpûr'un çokça telmihler yaptığı Mevlânâ'nın aşağıda yer alan beytinde olduğu üzere onu daha fazla insan kılar.

هر که او بیدارتر پُر دردتر

هر که او آگاه تر رُخ زردتر ³¹

Kim daha akıllı ise daha dertlidir

Kim daha bilgiliyse benzi daha sarıdır

²⁹ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 31.

³⁰ Gorcî, "Berresî-yi Mâhiyet ve Mefhûm-i Derd ve Renc der Eş'âr-i Kayser Eminpûr "Derdhâ-yi Pinhânî", s. 127.

³¹ Mevlânâ Celâleddîn Muhammed-i Belhî-yi Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, Haz.: Mehdi Âzeryezdî (Hürremşâhî), Tahran 1386 hş., I. Defter, byt. 629, s. 33.

Sonuç

Çağdaş İran şiirinin 1979 sonrası en önemli temsilcilerinden biri kabul edilen Kayser Eminpûr, toplumsal meseleleri ve başka insanların acılarını kendi şiirinin asıl konusu olarak görmektedir. Dert kavramı, onun izinden gittiği klasik dönem şairlerinin de en çok kullandığı kavramlar arasında yer almaktadır. Eminpûr, sadece ülkesinin sınırları içerisinde yaşayan insanların acılarını dile getirmemiştir. O Filistinlilerin yaşadığı zulmü de şiirine taşımıştır. Eminpûr, katlanılması güç hadiselerin şiirini yazarak yaşanan haksızlıklara ve uyumsuzluklara tahammül etmeye ve bu acılara katlanmaya çalışır.

Şiir sanatı üzerine şiirler kaleme alması bakımından da farklı bir edip olan Eminpûr, şiirlerinde neden acı ve ıstırap atmosferinin hâkim olduğuna yine şiirleriyle cevap vermiştir. Dert kavramı onun şiirlerinde aynı zamanda aşk kavramının karşılığı olarak da anlaşılabilir. Şairin ifadesiyle dert, onun dünyasında bir kelime ya da çıkarılıp atılacak bir elbise değildir, kendisinin diğer adıdır. Kayser Eminpûr'un dert, sıkıntı ve acı konulu şiirlerinin hangi kitaplarında yer aldığına bakıldığında; onun şairliğinin hem *Âyinehâ-yi Nâgehân* ve *Golhâ Heme Aftâbgerdânend* gibi ilk ve orta dönem kitaplarında ve hem de *Destûr-i Zebân-i Aşk* gibi son dönem kitabında bu temanın işlendiği görülür.

KAYNAKÇA

- Balcı, Musa, "Çağdaş İran Şairlerinden Kayser Eminpûr'un Poetika Temalı Şiirleri Üzerine", UMTEB IV. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi, Erzurum 2018.
- Balcı, Musa, "Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'un Savaş Temalı Şiirleri", *Turnalar Dergisi*, Sayı: 72, 2018.
- Eminpûr, Kayser; Mecmûa'-yi Eş'âr, İntişarât-i Morvârid, Tahran 1393 hş.
- Eminpûr, Kayser, *Aşk Dilinin Grameri*, Çev.: Ali Güzelyüz, Demavend Yayınları, İstanbul 2013.
- Ferhengî, Süheylâ; Yûsufpûr, Muhammed Kâzım, "Nişâneşinâsî-yi Şî'r-i "Elifbâ-yi Derd" Surûde-yi Kayser Eminpûr", *Faslnâme-yi İlmîpejûhişî-yi Kâvişnâme*, Sayı: 21, 1389 hş.
- Gorcî, Mustafa, "Berresî-yi Mâhiyet ve Mefhûm-i Derd ve Renc der Eş'âr-i Kayser Eminpûr "Derdhâ-yi Pinhânî", *Faslnâme-yi Pejûhişhâ-yi Edebî*, Yıl: 5, Sayı: 20, 1387 hş.
- Mabûdî, Ferehnâz; Akdâyî, Tûrec, "Câmîeşinâsî-yi Erzişhâ ve Zıdd-i Erzişhâ der Eş'âr-i Kayser Eminpûr", *Faslnâme-yi Tahassûsî-yi Zebân ve Edebiyyât-i Farsî*, Sayı: 15, 1396 hş.
- Nâdirî, İsmâîl; Rûşen, Muhammed Mehdi; Onak, Numân; "Dagdagahâ-yi İctimâî-yi Şî'r-i Kayser Eminpûr", *Faslnâme-i Pejûhişhâ-yi Edebî ve Belâğî*, Sayı: Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş.
- Özkan, Ahmet, "Alvarlı Efe'de Olgunlaştırıcı Bir Unsur Olarak Dert", *Uluslararası Hâce Muhammed Lütîfî Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Erzurum 2013.